

Čtyřicet let cílevědomé péče o přírodu a krajinu Českého krasu

Irena Hausmannová, Petr Heřman, Irena Jančaříková, Vojen Ložek ml., Josef Mottl,
Petr Moucha, Michal Slezák, Tomáš Tichý, Tomáš Urban, Jaroslav Veselý

Romantický kraj vápencových skal a hlubokých lesů mezi Prahou a Berounem, jehož osu tvoří řeka Berounka a výraznou dominantu středověký hrad Karlštejn, byl před čtyřiceti lety vyhlášen chráněnou krajinnou oblastí. Jeho příznačný název Český kras poprvé použil významný badatel z první poloviny 20. století Jaroslav Petrbok, který si na svých cestách po Balkánském poloostrově všiml podobnosti vápencové krajiny v srdci Čech s klasickým středozezemním krasem.

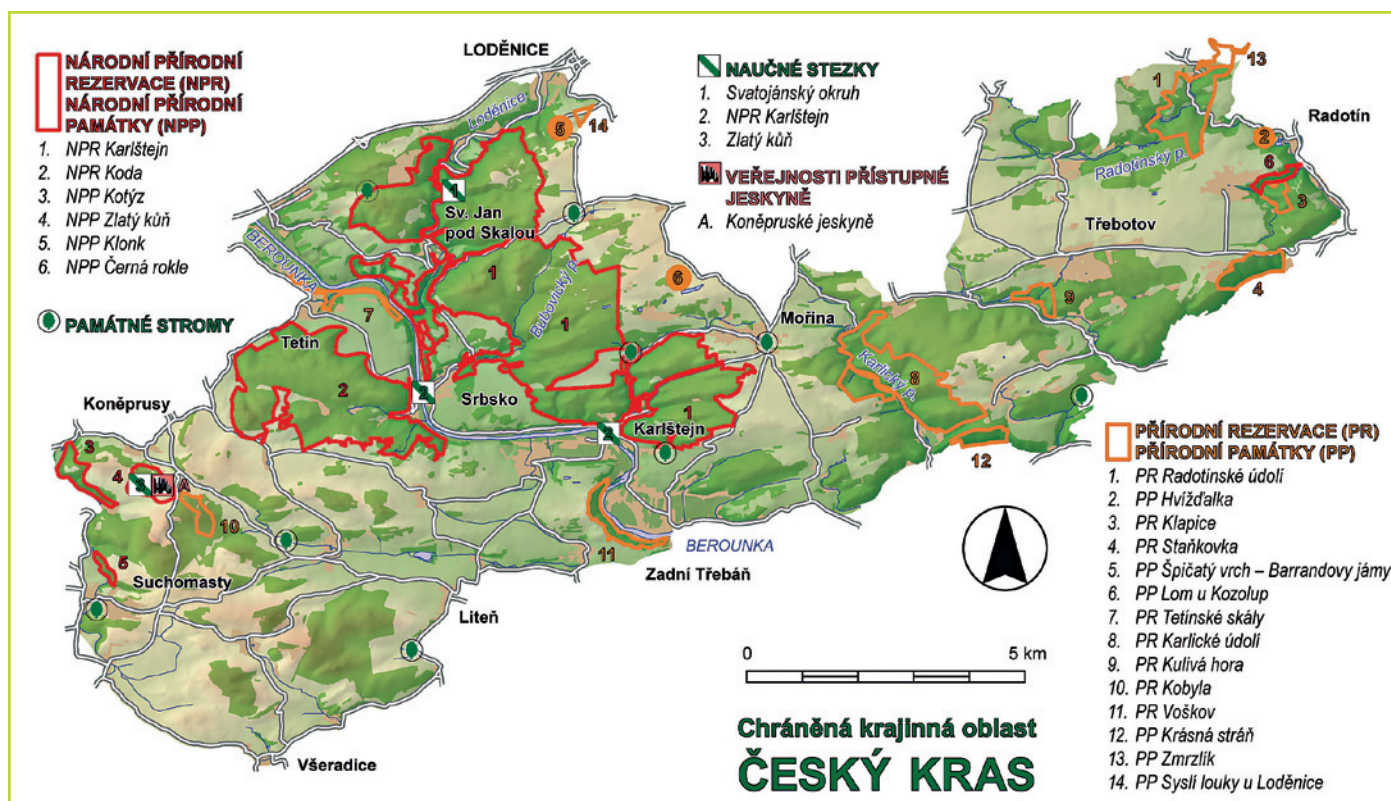
Z historie ochrany přírody Českého krasu

První návrhy na ochranu přírodních hodnot a krás Karlštejnska formou přírodní rezervace se objevily už začátkem 20. století. Skutečné právní ochrany se těmto částem dnešní CHKO dostalo až v roce 1932 výnosem tehdejšího Státního pozemkového ústavu a ministerstva vnitra jako správce Tereziánské nadace (majetku Tereziánského ústavu šlechticů na hradě Pražském). V roce 1946 se Zemský národní výbor usnesl prohlásit „národní chráněnou oblast Karlštejnsko“. Záměr tehdy vyústil pouze ve vyhlášení rezervací Koda (1952) a Karlštejn (1955). K dosažení ochrany celé oblasti bylo potřeba ještě více než dvě desetiletí usilovné práce předních českých přírodovědců a ochránců přírody. Jejich úsilí bylo završeno 12. dubna 1972, kdy se podařilo vyhlásit krajinný celek zvaný Český kras jako chráněnou krajinnou oblast.

Za zmínku stojí, že přírodní hodnoty a péče o ně v NPR Karlštejn byly v roce 2010 již potřetí oceněny Diplomem Rady Evropy.

Řeka Berounka se zařizla do vápencového podloží a vytvořila romantickou scenerii krasového kaňonu, přirozené skalní výchozy byly často využity k těžbě vápenců.

Pavel Mudra

Český kras v historických souvislostech

Český kras je starým sídelním územím s doloženou přítomností člověka již ve starší době kamenné. Nejstarším dokladem osídlení oblasti je nález pazourkového hrotu v jeskyni Turské maštale u Tetína z doby asi 250 000 let př. n. l. Archeologickými nálezy je doložena celá řada významných jeskynních sídlišť, hojně využívaných od starší doby kamenné až do raného středověku (např. jeskyně u Srbska, Koněprus, ve Sv. Janu pod Skalou a v Tetině). Unikátní archeologickou lokalitou Českého krasu zůstává vrch Bacín. Nálezy objevené v krasových puklinách na jeho vrcholu dokládají, že se zde nacházela prehistorická svatyně s obětíštěm, k rituálním účelům využívaná nepřetržitě nejméně 10 tisíc let – od pozdního paleolitu až do starší doby železné.

Rozvoj zemědělství a pastevectví vedl přibližně od 5. tisíciletí př. n. l. ke vzniku prvních trvalých sídel a znamenal počátek trvalé přítomnosti člověka v oblasti. Rozvoj řemesel, zejména výroby kovů, který nastal v době železné, vedl k postupnému odlesňování krajiny a otevřené bezlesé plochy byly využívány pro pastvu ovcí a koz, zakládání polí a pro stavbu dalších osad.

S počátky české historie jsou spojena historicky významná sídla – Tetín, Karlštejn a Svatý Jan pod Skalou – a samozřejmě turistický magnet, hrad Karlštejn, založený 1348 Karlem IV.

Světové geologické a paleontologické dědictví

Český kras je největší vápencovou oblastí v Čechách, navíc s unikátní morfologií. Přestože se zde plně nerozvinuly, mimo jiné kvůli poměrně složitým tektonickým poměrům, krasové jevy, je zde evidováno kolem 700 jeskyní, jejichž celková délka přesahuje 20 km. Největší jsou veřejnosti zpřístupněné Koněpruské jeskyně s délkou chodeb 2 km. Světovou proslulost si Český kras získal výskytem zkamenělin. Nachází se zde řada instruktivních geologických odkryvů, z nichž nejvýznamnější je světová hranice (stratotyp) dvou geologických útvarů, siluru a devonu, na Klonku u Suchomasty.

Vápencový ostrov v kyselém Českém masivu

Český kras tvoří vápencový „ostrov“ v převážně kyselém „moři“ hornin Českého masivu. Vápencové podloží určuje spolu s dalšími faktory charakter zdejší flóry. Jsou to především poloha teplé nížinné oblasti ve srážkovém stínu Krušných hor a Brd a dlouhodobé využívání krajiny člověkem.

Z celkové rozlohy Českého krasu zaujímá 38 % les, v němž převažují různé typy habrových doubrav. Roste zde kolem 80 druhů původních keřů a stromů, často jde o vzácnější dřeviny jako dřín obecný, jeřáb břek a zejména dub pyřitý neboli šipák, který je dominantou lesostepí. Endemity Českého krasu jsou dva druhy jeřábů: jeřáb krasový (*Sorbus eximia*),

Základní údaje

Vyhlášení

Výnosem Ministerstva kultury ČSR č. j. 4947/72-II/2 ze dne 12. dubna 1972

Rozloha podle vyhlášení
132 km²

Nadmořská výška
200–499 m

Maloplošná zvláště chráněná území

2 NPR, 8 PR, 4 NPP, 6 PP
(celková rozloha 26,5 km²)

Evropsky významné lokality
9 EVL (celková rozloha 36,3 km²)

Pět naučných stezek

Sídlo Správy CHKO: Karlštejn

popsaný v roce 1984, a jeřáb barrandienský (*S. barrandienica*), odlišený v roce 2010.

Hojný je výskyt tzv. teplomilných a suchomilných druhů na slunných skalnatých výchozech, v suchých trávnících a teplomilných doubravách. Mnohé z nich připomínají skalničky (tařice skalní či koniklec luční český) nebo sukulenty (rozchodníky z rodu *Sedum*). Jsou to druhy přizpůsobené extrémním podmínkám: přehřívání letním sluncem nebo naopak vysušování zimním mrazem bez sněhové pokrývky zvládají pomocí mechanických

či fyziologických adaptací snižujících výpar. Adaptace může spočívat v zesílené pokožce listů, ochlupení a ve zpevňujících pletivech, které zabrání poškození rostliny při ztrátě vody vyschnutím. Příkladem jsou kavylly, statné trávy tvořící dominantní složku nelesní vegetace ve východní Evropě. Kavyl Ivanův (*Stipa pennata*) se lidově nazývá „vousy svatého Ivana“ podle výskytu u Sv. Jana (Ivana) pod Skalou. Pozůstatkem pastevní krajiny je hlaváček jarní (*Adonis vernalis*). Celoevropsky ohrožený včelník rakouský (*Dracocephalum austriacum*) má v rámci ČR těžiště rozšíření právě v Českém krasu na vápencových skalách s křemičitými vložkami, které zřejmě nikdy v posledních tisíciletích nebyly zarostlé lesem. Protikladem slunných skal jsou vlhké a stinné skály v kaňonu Berounky se skalničkami typu lomikamenů vždyživého a růžicového nebo hvozdíku sivého. V lesích, lesostepích a na pastvinách roste téměř dvacet druhů planých orchidejí, např. rudohlávek jehlancovitý, až půlmetrový vstavač nachový a droboučká bledožlutá korálce trojklanná. Bylinné patro lesů na vápenci je charakteristické bohatostí druhů a v případě vhodných vlhkostních podmínek i vysokým zápojem. Ve světlých dubohabřinách kvete velmi vzácná, až dva metry vysoká rostlina – zvonovec liliovitý (*Adenophora liliifolia*).

Kombinace vápencového podloží a teplého podnebí je ideální pro výskyt hub od mikroskopických až po makroskopické (s „plodnicemi do košíku“), kterých zde můžeme nalézt okolo tisíce druhů. Význam zdejších mykologických lokalit je celorepublikový a i z evropského hlediska neopominutelný. Pro mnohé vzácné druhy jde o největší celistvé lokality jejich výskytu na území České republiky. Za zmínku stojí vysoký počet hřibovitých; k nejvzácnějším patří hřib královský (*Boletus regius*) a hřib Fechtnerův (*B. fechtneri*). Za zmínku stojí muchomůrka císařka (*Amanita caesarea*), pavučinec nancynský (*Cortinarius nanceiensis*), pazoubek zelený (*Microglossum viride*), lanýž letní (*Tuber aestivum*) a kukmák dřevní (*Volvariella caesiointacta*).

Pozoruhodná fauna

Český kras patří k faunisticky nejbohatším a nejcenějším oblastem ČR. Mnohé druhy se zde vyskytují na hranici svého areálu a často na jediném místě v rámci Čech nebo dokonce celého státu. Bohatá je především fauna bezobratlých, kterou lze rozdělit do dvou hlavních skupin: společenstva teplomilných trávníků, lesostepí a stepí a společenstva původních světlých lesů. K tradičně studovaným patří měkkýši, z nichž jsou pro Český kras typické např. kuželovka skalní (*Pyramidula pusilla*) či ovsenka skalní (*Chondrina avenacea*). Poměrně dobře jsou prozkoumány i pavouci, mezi které patří např. stepník rudý

V Českém krasu bylo dosud objeveno téměř 700 jeskyní; jednou z nich je Zlomená sluj na Kobyle.

Foto Martin Majer

(*Eresus kollari*), typický prvek skalních stepí v období vrcholného léta. Bohatou historií má průzkum motýlů. Těch zde bylo zjištěno přes 2 200 druhů, přičemž např. zdejší populace kriticky ohroženého okáče metlicového (*Hipparchia semele*) je zřejmě aktuálně nejpočetnější v ČR. Z brouků se lze ve vhodnou dobu poměrně často setkat s naším největším zástupcem tohoto řádu – roháčem obecným. Některým dalším skupinám hmyzu (dvoukřídli, blanokřídli, ploštice aj.) bylo dosud věnováno méně pozornosti. Přesto lze z území Českého krasu i v těchto případech

zmínit skutečné vzácnosti, např. v nedávné době nalezenou kriticky ohroženou sarančí německou (*Oedipoda germanica*) nebo jednotlivě se vyskytujícího ploskoroha pestrého (*Libelloides macaronius*). Mezi obojživelníky patří k nápadným druhům mlok skvrnitý, již spíše výjimečně se lze setkat s čolkem velkým. Plazi jsou reprezentováni i vzácnějšími druhy – užovkou hladkou, u. podplamatou a ještěrkou zelenou. Na skalách a v opuštěných lomech hnízdí naše největší sova výr velký, dutiny stromů zachovalých lesních porostů obývají holub douphák a datel čer-

Užovka podplamatá (*Natrix tessellata*) v obranné pozici. Český kras patří mezi několik málo lokalit v Čechách, kde je populace tohoto druhu početná a stabilní.

Foto Jaroslav Veselý

Pařezové hlavy staré i stovky let jsou dokladem tradičního způsobu lesnického hospodaření.

Foto Josef Mottl

ný, vyskytuje se tu včelojed lesní. Členitý terén krasové oblasti vyhovuje např. poměrně hojnému jezevci lesnímu a ideální podmínky v něm nacházejí letouni, z nichž zde bylo zaznamenáno celkem 19 druhů netopýrů a vrápenců. Na jediném místě CHKO přežívá původní populace sysla obecného.

Vysoký les, nebo pařezina?

V důsledku složitých geomorfologických poměrů v oblasti a s tím souvisejících obtížných podmínek pro hospodářské využití

byly lesy Českého krasu v minulosti ušetřeny velkoplošných převodů na smrkové monokultury. Byly po staletí formovány specifickým způsobem hospodaření, tzv. pařezemím, a nezanedbatelně také pastvou a hrabáním steliva. Tradičně používaný hospodářský tvar nízkého lesa (pařeziny) v první polovině 20. století postupně ustoupil lesu vysokému. Bývalé pastviny byly často zalesněny akátem nebo borovicí černou a na produkčnější stanoviště byl vysazován smrk ztepilý.

Lesnické zásahy se po vyhlášení prvních velkých rezervací Českého krasu v první řadě

zaměřily na přeměnu druhové skladby jehličnatých porostů ve prospěch místních dřevin. Bývalé pařeziny byly postupně převáděny na les vysoký a v porostech se uplatňovalo maloplošné hospodaření s prodlouženým obmýtím. V zásadě správný přístup k hospodaření však měl svá úskalí, která se v současnosti projevují změnami v ekosystémech. Převodem nízkého lesa na les vysoký se zvyšuje zastoupení dříve potlačených dřevin, zejména buku, javorů a lip. Dochází ke vzniku rozsáhlých ploch vysokého lesa s vysokým zástínem. V důsledku toho ubývají druhy rostlin i živočichů vázané na dřívější světlé lesy. Dnes tedy často stojíme před rozhodnutím, jakým způsobem pokračovat v péči o zdejší lesní ekosystémy. Je třeba volit diferencovaný přístup i tam, kde se dříve šlo konzervativní cestou. Pro podporu výskytu ohrožených druhů vázaných na světlé nížinné lesy, jejichž populace byly v optimu při pařezení, je vhodné se na vybraných lokalitách vrátit k tradičnímu způsobu hospodaření.

Zatím jediná skutečně bezzásahová oblast o výměře 65 ha, která se nachází na vrchu Doutnáč, je výsledkem dohody uzavřené v roce 2004 mezi LČR, s. p., a AOPK ČR o ponechání lesů samovolnému vyvoji. Další trvale bezzásahové části je třeba vymezit v národních přírodních rezervacích Karlštejn a Koda.

Návrat k tradičním způsobům obhospodařování cenných biotopů

Konzervační pojetí ochrany přírody, které převládalo v době vyhlášení CHKO, opomíjelo skutečnost, že pouhým vyhlášením chráněných území s především zákazovými ochrannými podmínkami se nepodaří ochránit předměty ochrany vázané na zaniklé tradiční intenzivní obhospodařování krajiny. Aktivní péče se původně omezovala především na přeměnu nepůvodních jehličnatých porostů na listnaté, likvidaci nepůvodního invazního akátu nebo například na vyvěšování budek s cílem podpořit populace dutinových ptáků a netopýrů. Kosení luk a potlačování dřevin na nelesních biotopech se začalo prosazovat od 80. let 20. století a v současnosti převyšuje péči o lesní biotopy. Přestože se od 90. let postupně zlepšuje koordinace mezi botanickými, zoologickými, mykologickými a lesnickými zájmy, je dosažení optimálního rozložení péče mezi rozmanitě skupiny organismů omezeno rozdílnými, někdy dokonce protichůdnými požadavky jednotlivých druhů nebo příliš náročnou logistikou. Například při potlačování dominantních travin pastvou v daném termínu je nutné zohlednit potřebu zachování dostatečného prostoru pro fytofágní a nektarofilní hmyz.

Od roku 2004 se podařilo na více než 30 hektarech obnovit pastvu smíšenými stády

Neobvykle aromatická třemdava bílá, která je ztožňována s biblickým hořícím keřem, patří u nás k ohroženým druhům.

Ve skalních spárách roste zdejší nejvýznamnější rostlina – včelník rakouský.

Obě fotografie Petr Moucha

ovcí a koz na nejcennějších suchých a skalních lokalitách, z nichž jsou nejvýznamnější rozsáhlé bývalé pastviny v NPP Zlatý kůň a NPR Karlštejn. Pro lesníka je často nepřijatelná myšlenka lesní pastvy, nicméně v minulosti dokázala v Českém krasu blokovat sukcese a udržet poměrně velkou rozlohu biotopů vhodných pro dnes vzácné a mizející druhy rostlin i živočichů. Významným posunem v lesnickém chápání péče o MZCHÚ je opětovné zavedení pastvy v lese. Díky spolupráci CHKO Český kras a LČR, s. p., lesní správou Nižbor jsou v současné době vydána rozhodnutí, která umožňují pastvu v lesích na území CHKO v působnosti LČR na rozloze 48 ha. Nutno dodat, že se nejedná o pastvu přímo v lesních porostech, ale na vymezených bezlesích v rámci lesního půdního fondu.

Na opačném konci měřítka intenzity zásahů leží péče o druhy, které naopak vyžadují hromadění dřevní biomasy v lese. Mezi ně patří především houby a bezobratlí, hmyz a měkkýši. Pro tyto druhy slouží lesní území bez hospodářských zásahů – kromě již zmíněného území vrchu Doutnáče k nim patří i další území s bezzásahovým režimem v NPR Karlštejn a NPR Koda.

Při zavádění relativně konfliktních způsobů péče – pastvy ovčí a koz na místech, kde dříve ochránáři vyháněli babičky trhající květiny do vázy, či pařezinového hospodaření, které někteří lesníci vnímají jako plundrování lesa – je třeba zásahy pečlivě sledovat, abychom předešli negativním vlivům nebo neefektivnímu vynakládání prostředků. Proto jsou od počátku zakládány soustavy dvojic trvalých ploch sestávající také vždy z plochy kontrolní. Statisticky hodnověrných výsledků bylo u monitorování vlivu pastvy na vegetaci a vybrané druhy rostlin dosaženo až po sedmiletém sledování. To mimo jiné dokazuje, že regenerace potlačovaných dominantních travin po pastvě je velmi vysoká a smysl má jediné dlouhodobé péče. Monitorování experimentálního pařezání běží teprve třetím rokem, hodnověrné výsledky můžeme předpokládat až po minimálně deseti letech.

Člověk v krajině

Původní vesnické osídlení v CHKO vytváří ve většině míst harmonický soulad s přírodními podmínkami krajiny, a to zejména díky zapojení do terénu a do lesnatých horizontů. V krajině převládají kompaktní zastavěné obce oproti samotám (většinou mlýnům) a menším osamělým skupinám zástavby v hlubokých údolích přítoků Berounky.

Důsledky rekreačního zázemí hlavního města

V současné době je oblast Českého krasu tradičním a velmi intenzivně využívaným rekreačním zázemím pro obyvatele Prahy

Krajinářsky zajímavé prolínání lesa a bezlesí vzniklo působením dvou faktorů: geologického podloží a pastvou dobytka v minulosti. Od roku 2005 se na Paní hoře v NPR Karlštejn opět pase, tentokrát za účelem péče o ohrožené druhy rostlin a živočichů. Foto Tomáš Tichý

i Berouna, v posledních asi deseti letech zde projevuje velký zájem o „bydlení v přírodě“. Území CHKO je tak vystaveno extrémnímu zájmu stavebníků. Vedle architektonicky kvalitních staveb však vznikají i objekty, které nekorespondují s původní charakteristickou zástavbou. Mnohde stavební zásahy z 50. a 60. let 20. století z velké části setřely původní charakter vesnického sídla. Atraktivita území a blízkost hlavního města vedly k rozsáhlé, většinou nekvalitní rekreační zástavbě, která neodpovídá charakteru původní středoevropské vesnice. Přestože není možné negativní projevy civilizačního tlaku zcela eliminovat, Správa CHKO se snaží prostřednictvím svých pravomocí dotčeného orgánu státní správy intenzifikaci využití krajiny a znehodnocení krajinného rázu omezovat, zejména účastí v procesu územního plánování a stavebního řízení. Cílem je, aby především územní plány obcí zohledňovaly ve svých návrzích zájmy ochrany přírody a krajiny a kromě rozvoje vlastního sídla věnovaly pozornost i způsobům využití okolní krajiny. Správa požaduje např. vymezení ploch pro protierozní, protipovodňová a revitalizační opatření, doplnění prvků rozptýlené zeleně či změnu využití ploch s ohledem na zonaci CHKO, přítomnost prvků ÚSES či výskyt zvláště chráněných druhů. Příznivým trendem poslední doby je změna postoje zastupitelstev některých obcí k vymezování nových zastavitelných území – začínají chápat, že obce by se už neměly dále rozšiřovat, kladou důraz na krajinné okolí obcí, zajímají se o obnovu alejí, zaniklých cest, tvorbu cyklostezek apod.

Ochrana krajinného rázu prostřednictvím posuzování konkrétních stavebních záměrů je z hlediska vztahu s veřejností jednou z nejdůležitějších a nejcitlivějších činností. Důle-

žitou roli zde sehrává konzultační činnost, kterou Správa CHKO poskytuje a která šetří čas a peníze především investorům. Nestandardní stavební záměry jsou konzultovány s externím architektem. Nejproblematictější stavby nebo stavební akce většího významu se řeší v rámci architektonicko-urbanistické komise, která je poradním sborem Správy. Cílem není projektovat repliky historických vesnických staveb, důležité je zachovat měřítko vesnických staveb, jejich základní tvarové a hmotové řešení. V poslední době se tak podařilo zamezit nejkřiklavějším stavebním zásahům (zástavbě výrazně satelitního typu či výstavbě zcela nevhodných objektů). Zlepšila se spolupráce s většinou stavebních úřadů, které upozorňují stavebníky na existenci chráněné krajinné oblasti a na možnost předběžného projednání záměru na Správě CHKO. Umístěním základních stavebních regulativů, metodické pomůcky pro projektanty, na internetové stránky se zlepšila informovanost veřejnosti o požadavcích Správy na stavební činnost prováděnou na území CHKO.

Všudypřítomná těžba vápence

Intenzivním projevem lidské činnosti v Českém krasu je již od dávné minulosti těžba vápence. Zatímco v historických dobách postačovaly pro potřeby člověka povrchový sběr a ruční těžba v drobných lůmcích, které využívaly vrstevnatost a tektonické poměry vápenců, s průmyslovou revolucí vzrostly nároky na těžbu v souvislosti s výrobou cementu a využíváním vápence v chemickém průmyslu. Na konci 19. a začátkem 20. století těžba probíhala v jámových lomech s vysokými souvislými stěnami, později se z technologických a bezpečnost-

Správa CHKO seznamuje veřejnost s přírodou Českého krasu. Botanik správy T. Tichý při výkladu na Velké hoře v NPR Karlštejn. Foto Josef Mottl

ních důvodů začalo těžit v rozsáhlých etážových lomech, působících v krajině cizorodým dojmem.

V současné době probíhá těžba vápenců u Koněprus, Tetína, Mořiny a Radotína. Úplné zastavení těžby na území CHKO je nemožné, protože stanovení zásob, vymezení dobývacích prostor a vydání povolení k těžbě proběhla i několik desítek let před vyhlášením CHKO. V rámci možností ovlivnění těžby a jejích následků je v posledních 15 letech uplatňována snaha o partnerský dialog s těžebními firmami. Cílem je omezení nejzávažnějších dopadů této činnosti na přírodu a krajinu Českého krasu a zároveň kompenzace negativních vlivů. Podařilo se také vyčlenit z dobývacího prostoru cenné území Na Voskopě, kde se připravuje vyhlášení přírodní rezervace. Místní doubravy a bučiny představují jednu z nejvýznamnějších mykologických lokalit v Českém krasu a dokonce

v celých středních Čechách. Významné jsou i krasové jevy v podobě závrťů.

Samostatnou kapitolou jsou rekultivace důlních děl po ukončení těžby. V minulosti prováděné zemědělské a lesnické rekultivace jsou dnes nahrazovány rekultivacemi biologickými, které se obejdou bez zavážení lomů miliony kubiků zeminy či v horším případě odpady. Pozitivní příklady biologické rekultivace jsou ve starých lomech, opuštěných před desítkami let, již dnes patrné. Samovolnou přírodní rekultivací vznikají náhradní stanoviště vzácných druhů rostlin a živočichů původně vázaných na skalní stanoviště, mokřady nebo lokality s tradičním zemědělským a lesnickým hospodařením. Jedná se zejména o druhy skalních trávníků (především lomikámen trojprstý, hvězdnice chlumní nebo hořeček brvity), z živočichů o pavouky chladnomilných suti, okáče metlicového, ropuchu zelenou nebo výra velkého.

Výzvy budoucnosti

Ochrana a péče o jedinečné území CHKO Český kras se neobejde bez spolupráce vlastníků a správců pozemků, subjektů hospodařících v krajině, lesníků, zemědělců a široké veřejnosti. Například péče o cenné biotopy trávníků by neměla probíhat pouze v režii Správy CHKO, ale měla by být součástí běžné činnosti místních zemědělců. Rovněž návrat k tradičním tvarům lesa, střednímu a nízkému na vybraných lokalitách, není myslitelný bez vstřícného postoje lesnického personálu. Velkou výzvou je změna technicko-parkového přístupu při sanaci a rekultivaci těžebních prostor směrem k navýšení podílu přírodní nebo částečně řízené sukcese.

Určité nebezpečí představují aktuálně projednávané požadavky nadnárodních společností na povolení průzkumu ložisek plynu a ropy vázaných na břidlice pražské pánve. Navržené průzkumné území Berounka zahrnuje podstatnou část CHKO včetně jeho nejceněnějších území v NPR Koda a NPR Karlštejn. Již samotná realizace průzkumu by mohla způsobit nevratné škody, o případné realizaci těžby jako takové nemluvě.

Práce s veřejností

Samostatnou kapitolou je snaha o vybudování návštěvnického střediska, které by přitažlivou a názornou formou poskytovalo informace o přírodě a ochraně přírody Českého krasu nejširší veřejnosti jak z řad místních obyvatel, tak návštěvníků oblasti. Skutečně úspěšnou a udržitelnou ochranu přírody lze provozovat pouze tehdy, pokud nejširší veřejnost pozná a ocení jedinečné bohatství živé i neživé přírody jako jednu ze základních a nejdůležitějších životních hodnot a ukazatelů kvality života každého člověka.

Autoři pracují na Správě CHKO Český kras

SUMMARY

Hausmannová I., Heřman P., Jančaříková I., Ložek V., Mottl J., Moucha P., Slezák M., Tichý T., Urban T., Veselý J.: Forty Years of Goal-directed Nature and Landscape Management in the Český kras/Bohemian Karst

A romantic landscape of limestone rocks and huge forest between Prague and Beroun, with the Berounka River being its natural axis and the Gothic Karlštejn Castle its conspicuous landmark, was declared the Protected Landscape Area (PLA) just forty years ago. Nevertheless, the first proposals to protect natural values and beauties in the Karlštejn Castle area by establishing a Nature Reserve had appeared in the beginning of the 20th century. The above part of the current PLA began to be legally protected in 1932, while the whole landscape unit called the Český kras/Bohemian Karst has been under protection as the PLA since April 12, 1972. The Český kras/Bohemian Karst

is the largest limestone area in Bohemia, displaying a unique morphology. It became famous worldwide due to the occurrence of fossils. There are a lot of instructive geological outcrops there: the location of the Global Boundary Stratotype Section and Point (GSSP) which marks the boundary between the Devonian and Silurian periods on the geologic time scale at Klonk near Suchomasty is the most important. Together with other factors, e.g. warm lowland situated in the Krušné hory/Ore Mts. and Brdy Highlands rain shadow and long-term use of the landscape by humans, it is limestone substrate which determines patterns of flora within the area. Also from a point of view of zoology, the Český kras/Bohemian Karst is one of the species-richest and most significant regions in the Czech Republic. Nature conservation measures in the field particularly include grazing and mowing at the most valuable sites. Nature and the landscape in the Český kras/Bohemian Karst may be affected by an intensive pressure for building-up the area and using it for tourism, caused by the location of the PLA relatively close to Prague, limestone mining and, the most recently, interest of multinational corporations to carry out geological survey for schist natural gas and oil.